TISKOVÁ ZPRÁVA

Kampaň Plant Health 4 Life

Neviditelní stopaři: Exotické ovoce jako hrozba pro české zahrady

Praha, 8. července 2025 **| Za prvních šest měsíců letošního roku bylo na letišti v Praze zkontrolováno více než 1000 zásilek zboží podléhajícího rychlé zkáze, přičemž inspektoři Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ) zaznamenali celkem 19 případů výskytu živých škůdců v zásilkách pocházejících ze zemí mimo EU. Další zásilky nebyly vpuštěny kvůli chybějící dokumentaci nebo byly ošetřeny kvůli riziku skryté kontaminace škůdci. Nejčastěji se jednalo o zásilky ovoce, zeleniny (zejména mango, papriky, citrusy, papáje) a také osiv, přičemž hlavním dovozcem byly země jihovýchodní Asie, největší podíl zaujímají zásilky z Indie a Číny.**

„Dovoz rostlin a rostlinných produktů ze zahraničí představuje jedno z největších potenciálních rizik pro zdraví naší zeleně a zahrad. Pokud by se zde usídlili nepůvodní škůdci, jako jsou například vrtule rodu Bactrocera nebo listokaz japonský, mohlo by to znamenat katastrofální důsledky pro domácí pěstitele i celou krajinu. Proto je naším úkolem důsledně zabránit jejich proniknutí na území Česka," uvádí Michal Hnízdil, ředitel Sekce osiv, sadby a zdraví rostlin ÚKZÚZ.

Příběh vrtulí

V letošním roce byla opakovaně zjištěna přítomnost živých larev exotických druhů vrtulí (*Bactrocera*) v zásilkách manga a paprik, importovaných z Ugandy, Malajsie, Laosu a Vietnamu. Jen v první polovině června inspektoři ÚKZÚZ zachytili tři zásilky napadené tímto invazním škůdcem, což vedlo k okamžitému zákazu uvádění zboží do oběhu a nařízení jeho neprodlené likvidace spálením.

Vrtule jsou malý až středně velký hmyz podobný mouchám s charakteristickými barevnými znaky. Patří k vysoce invazním škůdcům zejména ovoce a zeleniny, napadají více než 200 ovocných druhů. V zemích EU patří mezi dvacítku nejobávanějších škůdců. Do roku 1990 byl druh vrtule *Bactrocera dorsalis* pozorován pouze v pěti zemích, v posledních třech desetiletích se však rozšířil už do více než 70 zemí. Jejich šíření je převážně vázáno právě na mezinárodní obchod s ovocem a zeleninou. Pro ovoce jsou vrtule velmi destruktivní a v zemích původu mohou působit na produkci ovoce ekonomické škody i ve výši 60-80 % úrody.

Zásilky s výskytem škůdců ze zemí mimo EU zachycené v Česku především na Letišti Václava Havla Praha v první polovině roku 2025 (výběr):

- **24. 4.** V dřevěných obalech z Indie byl zjištěn výskyt živých stádií škůdce dřeva háďátka druhu *Bursaphelenchus saudi*. O biologii tohoto škůdce existuje málo informací, není znám hostitel háďátka ani jeho přenašeč. Byla provedena rychlá riziková analýza pro Česko.
- **23. 5.** Na letišti byla zadržena zásilka papáje, celkem 117 kg, napadená hmyzími škůdci červci. Zásilka je zadržena a probíhá diagnostika druhu, včetně vyhodnocení rizika.
- **4. 6.** Na letišti Praha byla zachycena zásilka manga původem z Ugandy, která byla napadena vrtulemi z rodu *Bactrocera* (pravděpodobně *Bactrocera dorsalis*). Tento druh je škůdcem více než 200 ovocných druhů a ořechů. V Asii nejčastěji napadá mango, papáju a avokádo a jeho

šíření je vázáno právě na obchod s ovocem. Jedná se o vysoce invazní druh a velmi destruktivní pro produkci ovoce, který byl zavlečen do mnoha zemí. Nejškodlivější je larvální stádium, protože kromě přímých škod umožňuje sekundární napadení bakteriemi.

- **11. 6.** ÚKZÚZ při provádění kontrol dovážených zásilek zadržel plody paprik z Malajsie o hmotnosti 180 kg, které byly napadeny vrtulemi z rodu Bactrocera (*Bactrocera latifrons*). Jedná se o škůdce především lilkovitých plodin. Jeho šíření je převážně vázáno na mezinárodní obchod. V porostech v Malajsii může způsobit ekonomické škody ve výši 60-80 %.
- **16. 6.** byla na letišti zachycena a ihned zlikvidována zásilka manga, která byla opět napadena vrtulí rodu *Bactrocera dorsalis*.

Invahub.cz proti invazi

Počet zavlečených nepůvodních organismů se v České republice rok od roku zvyšuje. I proto vznikla v roce 2022 databáze invahub.cz, která propojuje data o nepůvodních druzích z různých odborných i občanských platforem (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, platforma zapojte.se, najdije.cz a projekt biolib.cz). Rostlinolékařský portál ÚKZÚZ poskytuje základ seznamu těch invazních druhů, které jsou klasifikovány jako karanténní, invazní nebo obecně nepůvodní škodlivé organismy rostlin. Společná centrální databáze umožňuje sdílení a vizualizaci dat o nálezech škůdců a původců chorob s přesně určenou polohou jejich výskytu. Do budoucna je v plánu vytvořit i systém včasného varování při výskytu rizikových druhů škodlivých organismů rostlin v blízkosti hranic ČR.

#PlantHealth4Life přináší osvětu

ÚKZÚZ se jako národní autorita v oblasti zdraví rostlin angažuje i v celoevropské kampani #PlantHealth4Life Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA), která již třetím rokem upozorňuje na zásadní souvislost mezi zdravím rostlin a naším každodenním životem. Apeluje na zodpovědné cestování, zahradničení i výchovu budoucích generací. Vyzývá občany, aby mysleli na zdraví české přírody a nevozili domů rostliny ze zahraničí. Společně s nimi si totiž mohou v zavazadle přivézt i nechtěného škůdce.

Poznámky pro editory

#PlantHealth4Life je víceletá osvětová kampaň vedená na doporučení Evropské komise. Je založena na analýze vnímání zdraví rostlin a chování občanů. Jejím cílem je přejít od informování k hlubšímu přemýšlení o vnímání rizik a změně individuálního chování, které ovlivňuje zdraví rostlin. Letos se do kampaně zapojily téměř všechny členské státy EU a i některé kandidátské země.

ÚKZÚZ jako národní organizace ochrany rostlin v Česku provádí rostlinolékařské kontroly zásilek rostlin dovážených ze třetích zemí, odborné šetření před vývozy rostlin do třetích zemí, aktivně zjišťuje případnou přítomnost nových patogenů a škůdců a monitoruje výskyt hospodářsky významných chorob a škůdců rostlin na našem území. Primárně se zabývá invazními druhy škodlivých organismů.

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) je agenturou Evropské unie, která byla založena v roce 2002, aby sloužila jako nestranný zdroj vědeckého poradenství pro manažery rizik a informovala o rizicích spojených s potravinovým řetězcem. Spolupracuje se zúčastněnými stranami na podpoře soudržnosti vědeckého poradenství EU a poskytuje

vědecký základ pro právní a správní předpisy na ochranu evropských spotřebitelů před riziky spojenými s potravinami – od zemědělce ke spotřebiteli.

Kontakty pro média

Pavlína Drahokoupilová
Ewing s. r. o.
+420 601 520 291
drahokoupilova@ewing.cz

Petra Hrabčáková
ÚKZUZ
+ 420 734 427 619
petra.hrabcakova@ukzuz.gov.cz